TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2010. gada 3. jūnijā *

Lieta C-203/08

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Raad van State* (Nīderlande) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2008. gada 14. maijā un kas Tiesā reģistrēts 2008. gada 16. maijā, tiesvedībā

Sporting Exchange Ltd, kura darbojas ar nosaukumu "Betfair",

pret

Minister van Justitie,

piedaloties

Stichting de Nationale Sporttotalisator.

* Tiesvedības valoda — holandiešu.

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*] (referents), tiesneši P. Linda [*P. Lindh*], A. Ross [*A. Rosas*], U. Lehmuss [*U. Lõhmus*] un A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*],

ģenerāladvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*],
sekretāre R. Šereša [*R. Şereş*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2009. gada 12. novembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Sporting Exchange Ltd*, kura darbojas ar nosaukumu "Betfair", vārdā — I. Šoltena-Ferheijena [*I. Scholten-Verheijen*], O. Brauvers [*O. Brouwer*], A. Stofere [*A. Stoffer*] un J. Fransens [*J. Franssen*], *advocaten*,

— *Stichting de Nationale Sporttotalisator* vārdā — V. Hērsens [*W. Geursen*], E. Peinakers Hordeiks [*E. Pijnacker Hordijk*] un M. van Visens [*M. van Wissen*], *advocaten*,

— Nīderlandes valdības vārdā — K. Viselsa [*C. Wissels*], kā arī M. de Hrāfe [*M. de Grave*] un Ī. de Frīss [*Y. de Vries*], pārstāvji,

— Beļģijas valdības vārdā — A. Ibēra [*A. Hubert*] un L. van den Bruka [*L. Van den Broeck*], pārstāves, kurām palīdz P. Fleminks [*P. Vlaemminck*], *advocaat*,

— Dānijas valdības vārdā — J. Berings Līsbergs [*J. Bering Liisberg*] un V. Pasternaka Jorgensena [*V. Pasternak Jørgensen*], pārstāvji,

— Vācijas valdības vārdā — M. Lumma [*M. Lumma*], pārstāvis,

— Grieķijas valdības vārdā — M. Tasopulu [*M. Tassopoulou*], Z. Hadzipavlu [*Z. Chatzipavlou*] un A. Samoni-Randu [*A. Samoni-Rantou*], pārstāves,

— Spānijas valdības vārdā — F. Diess Moreno [*F. Díez Moreno*], pārstāvis,

— Austrijas valdības vārdā — K. Pezendorfere [*C. Pesendorfer*], pārstāve,

— Portugāles valdības vārdā — L. Inezs Fernandišs [*L. Inez Fernandes*] un P. Mateušs Kalado [*P. Mateus Calado*], kā arī A. Baruša [*A. Barros*], pārstāvji,

— Somijas valdības vārdā — A. Gimareša-Purokoski [*A. Guimaraes-Purokoski*] un J. Heliskoski [*J. Heliskoski*], pārstāvji,

— Norvēģijas valdības vārdā — P. Vennerass [*P. Wennerås*] un K. Mūens [*K. Moen*], pārstāvji,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — E. Traversa [*E. Traversa*], A. Neijenhaiss [*A. Nijenhuis*] un S. Noe [*S. Noë*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2009. gada 17. decembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par EKL 49. panta interpretāciju.

2 Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā starp sabiedrību *Sporting Exchange Ltd*, kura darbojas ar nosaukumu "Betfair" un kura dibināta Apvienotajā Karalistē, un *Minister van Justitie* ([Nīderlandes] tieslietu ministrs, turpmāk tekstā — "Ministrs") saistībā ar to, ka Ministrs, pirmkārt, ir noraidījis minētās sabiedrības lūgumu piešķirt tai atļauju organizēt azartspēles Nīderlandē, un, otrkārt, sūdzības, ko tā iesniegusi sakarā ar atļauju pagarināšanu diviem uzņēmējiem.

Atbilstošās valsts tiesību normas

3 Azartspēļu likuma (*Wet op de kansspelen*, turpmāk tekstā — "*Wok*") 1. pantā ir paredzēts:

"atbilstoši šā likuma Va sadaļas noteikumiem ir aizliegts:

a. nodrošināt piedāvājumu pretendēt uz balvām un prēmijām, ja uzvarētāja noteikšanu nosaka nejaušība, kuru lielākoties dalībnieks nevar izšķiroši ietekmēt, ar nosacījumu, ka saskaņā ar šo likumu nav piešķirta atļauja;

b. piedalīties piedāvājumā a) apakšpunkta izpratnē, kurš saskaņā ar šo likumu ir nodrošināts bez atļaujas, vai veicināt līdzīgu piedāvājumu ārpus Nīderlandes Karalistes kādā citā Eiropas [Savienības] dalībvalstī, vai publicēšanas vai izplatīšanas nolūkā uzglabāt tam noteiktus dokumentus; [..]."

4 *Wok* 16. panta 1. punktā ir noteikts:

"Tieslietu ministrs un labklājības, veselības un kultūras lietu ministrs, juridiskai personai ar pilnīgu tiesībspēju var piešķirt atļauju organizēt sporta derības pašas noteiktā periodā, ņemot vērā bezpeļņas organizāciju intereses, it īpaši sporta un fiziskās audzināšanas, kultūras, sabiedrības labklājības un iedzīvotāju veselības jomā."

5 *Wok* 23. pantā ir paredzēts:

"1. Atļauja organizēt totalizatoru var tikt piešķirta tikai saskaņā ar šīs sadaļas noteikumiem.

2. Ar "totalizatoru" ir jāsaprot katra iespēja derēt uz rikšošanas sacīkšu un citu zirgu skriešanās sacīkšu iznākumu, ar noteikumu, ka kopējie ienākumi, neņemot vērā atbilstoši likumam vai pamatojoties uz likumu pieļaujamo atvilkumu, tiek sadalīti starp tiem, kuri ir derējuši par uzvarētāju vai vienu no balvas ieguvējiem."

6 Saskaņā ar *Wok* 24. pantu lauksaimniecības un zivsaimniecības lietu ministrs un ties-lietu ministrs var piešķirt atļauju organizēt totalizatoru juridiskai personai ar pilnīgu tiesībspēju pašu noteiktā periodā.

7 *Wok* 25. pantā ir paredzēts:

"1. 24. pantā minētie ministri, piešķirot šo atļauju, paredz konkrētus nosacījumus.

2. Šie nosacījumi galvenokārt attiecas uz:

a. rikšošanas sacīkšu un citu zirgu skriešanās sacīkšu skaitu;

b. maksimālo likmes summu vienai personai;

c. ieturamajiem procentiem pirms summas sadalīšanas starp laimesta ieguvējiem, kā arī to izlietošanu;

d. piemērošanas kontroli, ko veic iestādes;

e. pienākumu iespēju robežās novērst totalizatoru rīkošanu bez atļaujas un starpniecību saistībā ar totalizatoriem vietās, kur notiek rikšošanas sacīkstes un citas zirgu skriešanās sacīkstes.

3. Šie nosacījumi var tikt grozīti un papildināti."

8 Saskaņā ar *Wok* 26. pantu:

"Atļauju, kas piešķirta saskaņā ar 24. pantu, var atcelt pirms tās termiņa beigām šajā pantā minētie ministri, ja ir pārkāpti 25. pantā paredzētie nosacījumi."

9 Saskaņā ar *Wok* 27. pantu ir aizliegts sabiedrībai piedāvāt vai sniegt starpniecības pakalpojumu attiecībā uz derību slēgšanu ar uzņēmēju, kas rīko totalizatorus.

Pamata lieta un prejudiciālie jautājumi

10 Nīderlandes tiesiskais regulējums azartspēļu jomā ir balstīts uz ekskluzīvo atļauju sistēmu, saskaņā ar kuru, pirmkārt, bez administratīvās atļaujas saņemšanas ir aizliegts organizēt un piedāvāt azartspēles un, otrkārt, attiecībā uz katru no atļautajām azartspēlēm valsts iestādes piešķir tikai vienu atļauju.

11 Turklāt no pamata lietas materiāliem, kurus Tiesā iesniegusi iesniedzējtiesa, izriet, ka Nīderlandē nav nekādas iespējas interaktīvā veidā piedāvāt azartspēles internetā.

12 *Stichting de Nationale Sporttotalisator* (turpmāk tekstā — "*De Lotto*"), kas ir privāttiesisks bezpeļņas fonds, kopš 1961. gada ir piešķirta atļauja organizēt sporta derības, loto un skaitļu spēles. Atļauja organizēt totalizatoru par zirgu skriešanās sacīkstēm tika piešķirta sabiedrībai ar ierobežotu atbildību *Scientific Games Racing BV* (turpmāk tekstā — "*SGR*"), kas ir ASV dibinātās sabiedrības *Scientific Games Corporation Inc.* meitas uzņēmums.

13 No Tiesai iesniegtajiem materiāliem izriet, ka *De Lotto* mērķis saskaņā ar tā statūtiem ir no azartspēļu rīkošanas iegūto līdzekļu ievākšana un pēc tam šo līdzekļu sadalīšana starp iestādēm, kas darbojas vispārējās interesēs, it īpaši sporta, fiziskās audzināšanas, sabiedrības labklājības, sabiedriskās veselības un kultūras jomās. *De Lotto* darbību pārvalda revīzijas kolēģija, kuru veido pieci locekļi un kuras prezidentu ieceļ Ministrs. Pārējos kolēģijas locekļus ievēl *Stichting Aanwending Loterijgelden Nederland* (Loto ienākumu izlietošanas fonds), kā arī *Nederlands Olympisch Comité/Nederlandes Sport Federatie* (Nīderlandes Olimpiskā komiteja/Nīderlandes Sporta federācija).

14 *Betfair* darbojas azartspēļu jomā un piedāvā savus pakalpojumus tikai ar interneta starpniecību, kā arī pa telefonu. Minētā sabiedrība no Apvienotās Karalistes piedāvā pakalpojumu saņēmējiem platformu totalizatoriem par sporta sacīkstēm un zirgu skriešanās sacīkstēm, kas pazīstama ar nosaukumu "betting exchange", pamatojoties uz Lielbritānijas un Maltas izdotajām atļaujām. *Betfair* Nīderlandē nav nedz uzņēmuma, nedz tirdzniecības vietas.

15 Tā kā *Betfair* vēlējās aktīvi piedāvāt savus pakalpojumus Nīderlandes tirgū, tā jautāja Ministra viedokli par to, vai tai ir nepieciešama atļauja šādu darbību veikšanai. Minētā sabiedrība arī lūdza Ministram piešķirt atļauju rīkot sporta derības un totalizatorus par zirgu skriešanās sacīkšu rezultātiem vai nu ar interneta starpniecību, vai bez tās. Ministrs ar 2004. gada 29. aprīļa lēmumu šos lūgumus noraidīja.

16 Sūdzību, kas tika iesniegta pret šo lēmumu, ministrs noraidīja 2004. gada 9. augustā. Ministrs uzskatīja, ka *Wok* ir paredzēta slēgta atļauju sistēma, saskaņā ar kuru nav iespējas piešķirt atļaujas piedāvāt piedalīties azartspēlēs ar interneta starpniecību. Tā kā *Betfair* saskaņā ar šo likumu nevarēja saņemt atļauju, lai veiktu savas attiecīgās darbības internetā, tai bija aizliegts piedāvāt savus pakalpojumus pakalpojumu saņēmējiem, kas dzīvo Nīderlandē.

17 *Betfair* arī iesniedza divas sūdzības pret Ministra 2004. gada 10. decembra un 2005. gada 21. jūnija lēmumiem, ar kuriem tiek atjaunotas *De Lotto* un *SGR* piešķirtās atļaujas.

18 Ar Ministra 2005. gada 17. marta un 4. novembra lēmumiem šīs sūdzības tika noraidītas.

19 Ar 2006. gada 8. decembra spriedumu *Rechtbank 's-Gravenhage* (Hāgas apgabaltiesa) *Betfair* celto prasību par iepriekš minētajiem noraidošajiem lēmumiem atzina par nepamatotu. Līdz ar to *Betfair* par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *Raad van State* [Valsts padomē].

20 Savā apelācijas sūdzībā *Betfair* būtībā norāda, ka Nīderlandes iestādēm bija pienākums, pirmkārt, atzīt atļauju, kas šai sabiedrībai ir piešķirta Apvienotajā Karalistē un, otrkārt, pamatojoties uz Tiesas 2007. gada 13. septembra spriedumu lietā C-260/04 Komisija/Itālija (Krājums, I-7083. lpp.), ievērot pārskatāmības principu, piešķirot atļauju piedāvāt azartspēles.

21 Uzskatot, ka Savienības tiesību interpretācija ir nepieciešama, lai tā varētu izšķirt strīdu, *Raad van State* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai EKL 49. pants ir interpretējams tādējādi, ka, piemērojot šo noteikumu, dalībvalsts kompetentā iestāde, pamatojoties uz šajā dalībvalstī spēkā esošo slēgto atļauju sistēmu azartspēļu pakalpojumu sniegšanai, nevar aizliegt pakalpojumu sniedzējam, kuram jau ir piešķirta atļauja sniegt šos pakalpojumus ar interneta starpniecību citā dalībvalstī, šos pakalpojumus ar interneta starpniecību sniegt arī iepriekšminētajā dalībvalstī?

2) Vai interpretāciju, kuru Tiesa lietās, kuras attiecas uz koncesijām, ir piešķīrusi EKL 49. pantam, it īpaši [vienlīdzīgas attieksmes] principam un no tā izrietošajam pārskatāmības pienākumam, var piemērot atļaujas piešķiršanas procedūrā par azartspēļu pakalpojumu sniegšanu likumā paredzētā vienas atļaujas sistēmā?

3) a) Vai atļaujas pagarināšana pašreizējam atļaujas īpašniekam tiesību aktā paredzētās vienas atļaujas sistēmas ietvaros, nedodot iespējamiem interesentiem iespēju konkurēt par šo atļauju, ir piemērots un samērīgs līdzeklis, lai īstenotu primāros vispārējo interešu apsvērumus, kurus Tiesa ir izvirzījusi kā pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojuma pamatojumu azartspēļu jomā? Ja tas tā ir, tad ar kādiem nosacījumiem;

b) vai, atbildot uz trešā jautājuma a) punktu, ir nozīme tam, vai atbilde uz otro jautājumu ir apstiprinoša vai noliedzoša?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

22 Ar savu pirmo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai EKL 49. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums kā pamata lietā, saskaņā ar kuru azartspēļu organizēšanai un piedāvāšanai ir piemērojama ekskluzīvo atļauju sistēma par labu vienam uzņēmējam un saskaņā ar kuru jebkuram citam uzņēmējam, tostarp citā dalībvalstī reģistrētam uzņēmējam, ir aizliegts attiecīgajā dalībvalstī piedāvāt internetā pakalpojumus, uz kuriem attiecas šī sistēma.

23 EKL 49. pantā ir izvirzīta prasība ne tikai novērst jebkādu citā dalībvalstī reģistrēta pakalpojumu sniedzēja diskrimināciju tā valstiskās piederības dēļ, bet arī atcelt jebkuru ierobežojumu — pat ja to vienādi piemēro valsts un citu dalībvalstu pakalpojumu sniedzējiem —, ja tas ir tāds, kas aizliedz, traucē vai padara darījumus mazāk pievilcīgus pakalpojumu sniedzējam, kurš reģistrēts citā dalībvalstī, kurā tas likumīgi sniedz līdzīgus pakalpojumus. Turklāt no pakalpojumu sniegšanas brīvības ieguvējs ir kā pakalpojumu sniedzējs, tā arī to saņēmējs (2009. gada 8. septembra spriedums lietā C-42/07 *Liga Portuguesa de Futebol Profissional* un *Bwin International*, Krājums, I-7633. lpp., 51. punkts un tajā minētā judikatūra).

24 Ir skaidrs, ka tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums kā pamata lietā ierobežo EKL 49. pantā paredzēto pakalpojumu sniegšanas brīvību (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Liga Portuguesa de Futebol Profissional* un *Bwin International*, 52. punkts, kā arī vēl pasludināmo spriedumu lietā C-258/08 *Ladbrokes Betting & Gaming* un *Ladbrokes International*, Krājums, I-4757. lpp., 16. punkts).

25 Tomēr ir jāizvērtē, vai šāds ierobežojums ir pieņemams, pamatojoties uz EKL 45. un 46. pantā skaidri paredzētajiem izņēmumiem, kas piemērojami šajā jomā saskaņā ar EKL 55. pantu, vai atbilstoši Tiesas judikatūrai pamatots ar primāriem vispārējo interešu apsvērumiem (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Liga Portuguesa de Futebol Profissional* un *Bwin International*, 55. punkts).

26 Ar EKL 46. panta 1. punktu tiek pieļauti ierobežojumi, kas pamatoti ar sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai veselības aizsardzības interesēm. Šajā sakarā Tiesas judikatūrā ir atzīta virkne tādu primāru vispārējo interešu apsvērumu, pamatojoties uz kuriem var attaisnot minētos ierobežojumus, kā patērētāju aizsardzība, krāpšanas novēršana un izvairīšanās no pilsoņu pamudināšanas uz pārmērīgiem izdevumiem saistībā ar spēli, kā arī sabiedriskās kārtības traucējumu vispārīga novēršana (iepriekš minētais spriedums lietā *Liga Portuguesa de Futebol Profissional* un *Bwin International*, 56. punkts).

27 Šādā kontekstā morālās, reliģiskās vai kultūras īpatnības, kā arī ar spēlēm un derībām saistītās sekas, kas morāli un finansiāli kaitē indivīdam un sabiedrībai, var būt pamats pietiekamai valsts iestāžu rīcības brīvībai, lai noteiktu patērētāja un sabiedriskās kārtības aizsardzības prasības (2003. gada 6. novembra spriedums lietā C-243/01 *Gambelli* u.c., *Recueil*, I-13031. lpp., 63. punkts, kā arī 2007. gada 6. marta spriedums apvienotajās lietās C-338/04, C-359/04 un C-360/04 *Placanica* u.c., Krājums, I-1891. lpp., 47. punkts).

28 Dalībvalstis saskaņā ar savu vērtību skalu var brīvi noteikt savas politikas mērķus azartspēļu jomā un vajadzības gadījumā precīzi definēt nepieciešamo aizsardzības līmeni. Tomēr to noteiktajiem ierobežojumiem ir jāatbilst no Tiesas judikatūras izrietošajām prasībām, īpaši attiecībā uz samērīgumu (šajā ziņā skat. iepriekš minētos spriedumus apvienotajās lietās *Placanica* u.c., 48. punkts, kā arī lietā *Liga Portuguesa de Futebol Profissional* un *Bwin International*, 59. punkts).

29 Saskaņā ar Tiesas judikatūru valsts tiesām ir jāpārbauda, vai dalībvalstu tiesiskais regulējums tiešām atbilst šiem mērķiem, kas varētu attaisnot minētos ierobežojumus, un vai dalībvalstu noteiktie ierobežojumi nešķiet nesamērīgi, ņemot vērā šos mērķus (iepriekš minētie spriedumi lietā *Gambelli* u.c., 75. punkts, kā arī apvienotajās lietās *Placanica* u.c., 58. punkts).

30 Atsaucoties pārsvarā uz iepriekš minētajiem spriedumiem lietā *Gambelli* u.c., kā arī apvienotajās lietās *Placanica* u.c., iesniedzējtiesa ir konstatējusi, ka mērķus, kas vērsti uz patērētāju aizsardzības nodrošināšanu, kā arī noziedzības un spēļu atkarības apkarošanu, uz kuriem ir balstīta *Wok* paredzētā ekskluzīvo atļauju sistēma, saskaņā ar Tiesas judikatūru var uzskatīt par primāriem vispārējo interešu apsvērumiem.

31 Tāpat arī valsts tiesa uzskata, ka ierobežojumi, kas izriet no minētās sistēmas, nav nesamērīgi un tie netiek piemēroti diskriminējošā veidā. Runājot tieši par samērīgumu, tā uzsver, ka fakts, ka atļauja tiek piešķirta tikai vienam uzņēmējam, atvieglo ne tikai tā kontroli, tāpēc ka ar minēto atļauju saistīto nosacījumu izpildes uzraudzība tādējādi ir efektīvāka, bet šādā veidā tiek novērsta arī konkurences rašanās starp atļauju īpašniekiem, kuras dēļ var palielināties spēļu atkarība. Šī pati tiesa arī piebilst, ka aizliegums jebkurai citai personai, kas nav atļaujas īpašnieks, piedāvāt azartspēles attiecas gan uz Nīderlandē dibinātiem uzņēmumiem, gan arī uz tādiem uzņēmumiem, kuru juridiskā adrese atrodas citās dalībvalstīs.

32 Iesniedzējtiesas šaubas izriet no fakta, ka *Betfair* pamata lietā apgalvo, ka tai nav jābūt Nīderlandes iestāžu izdotās atļaujas īpašniecei, lai minētā sabiedrība varētu piedāvāt savus sporta derību pakalpojumus ar interneta starpniecību Nīderlandē dzīvojošiem spēlētājiem. Nīderlandei esot pienākums atzīt atļaujas, kuras *Betfair* ir piešķīrušas citas dalībvalstis.

33 Šajā sakarā ir jānorāda, ka internetā piedāvāto azartspēļu jomā nav veikta saskaņošana Eiropas Savienības līmenī. Tādēļ dalībvalstij ir tiesības uzskatīt, ka tikai tas vien, ka tāds pakalpojumu sniedzējs kā *Betfair* legāli piedāvā minētajā jomā ietilpstošus pakalpojumus internetā citā dalībvalstī, kurā atrodas tā juridiskā adrese, un uz to faktiski jau attiecas šīs citas valsts tiesību normas un kompetento iestāžu kontrole, nav pietiekama garantija patērētāju aizsardzībai pret krāpšanas un noziedzības riskiem, ņemot vērā grūtības, ar kurām šajā sakarā var nākties saskarties dalībvalstij, kurā atrodas pakalpojumu sniedzēja juridiskā adrese, lai izvērtētu pakalpojumu sniedzēju profesionālo godīgumu (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Liga Portuguesa de Futebol Profissional* un *Bwin International*, 69. punkts).

34 Turklāt, tā kā nav tieša kontakta patērētāja un pakalpojumu sniedzēja starpā, internetā piedāvātās azartspēles ietver dažāda rakstura un mēroga riskus saistībā ar iespējamu pakalpojumu sniedzēju izdarītu patērētāju krāpšanu salīdzinājumā ar šo spēļu tradicionālo tirgu (iepriekš minētais spriedums lietā *Liga Portuguesa de Futebol Profissional* un *Bwin International*, 70. punkts).

35 Faktu, ka uzņēmējs, kurš piedāvā azartspēles ar interneta starpniecību, attiecīgajā dalībvalstī nenodarbojas ar aktīvu tirdzniecības politiku, it īpaši tādēļ, ka tas tās nereklamē šajā dalībvalstī, nevar uzskatīt par tādu, kas ir pretrunā šī sprieduma divos iepriekšējos punktos minētajiem apsvērumiem. Šie apsvērumi ir balstīti tikai uz azartspēļu pieejamības internetā sekām, nevis uz potenciāli atšķirīgajām sekām atkarībā no tā, vai šis uzņēmējs savus pakalpojumus piedāvā aktīvā vai pasīvā veidā.

36 No tā izriet, ka pamata lietā apskatāmais ierobežojums, ņemot vērā azartspēļu piedāvāšanas internetā īpatnības, ir uzskatāms par pamatotu ar cīņu pret krāpšanu un noziedzību (iepriekš minētais spriedums lietā *Liga Portuguesa de Futebol Profissional* un *Bwin International*, 72. punkts).

37 Līdz ar to uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka EKL 49. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums kā pamata lietā, saskaņā ar kuru azartspēļu organizēšanai un piedāvāšanai ir piemērojama ekskluzīvo atļauju sistēma par labu vienam uzņēmējam un saskaņā ar kuru jebkuram citam uzņēmējam, tostarp citā dalībvalstī dibinātam uzņēmējam, ir aizliegts attiecīgajā dalībvalstī piedāvāt internetā pakalpojumus, uz kuriem attiecas šī sistēma.

Par otro un trešo jautājumu

38 Ar savu otro un trešo jautājumu, kuri ir jāaplūko kopā, iesniedzējtiesa, pirmkārt, vēlas noskaidrot, vai Tiesas judikatūra, kas izveidojusies saistībā ar EKL 49. panta, kā arī vienlīdzīgas attieksmes principa un no tā izrietošā pārskatāmības pienākuma interpretāciju sabiedrisko pakalpojumu koncesiju jomā, ir piemērojama attiecībā uz tādu atļaujas piešķiršanas procedūru azartspēļu jomā, atbilstoši kurai atļauja tiek piešķirta tikai vienam uzņēmējam. Otrkārt, tā jautā, vai šādas atļaujas atjaunošana, nerīkojot konkursu, var tikt uzskatīta par piemērotu un samērīgu līdzekli uz primāriem vispārējo interešu iemesliem balstītu mērķu īstenošanai.

39 Pašreizējā Savienības tiesību attīstības stadijā pakalpojumu koncesijas līgumus neregulē neviena direktīva, ar kuru Savienības likumdevējs ir reglamentējis publiskā iepirkuma jomu. Tomēr valsts iestādēm, kas slēdz šādus līgumus, ir jāievēro EK līguma pamatnoteikumi, ieskaitot EKL 49. pantu, it īpaši vienlīdzīgas attieksmes un nediskriminācijas pilsonības dēļ principus, kā arī no tiem izrietošo pārskatāmības pienākumu (šajā ziņā skat. 2000. gada 7. decembra spriedumu lietā C-324/98 *Telaustria* un *Telefonadress*, Krājums, I-10745. lpp., 60.–62. punkts; 2009. gada 10. septembra spriedumu lietā C-206/08 *Eurawasser*, Krājums, I-8377. lpp., 44. punkts, kā arī 2010. gada 13. aprīļa spriedumu lietā C-91/08 *Wall*, Krājums, I-2815. lpp., 33. punkts).

40 Šis pārskatāmības pienākums arī attiecas uz gadījumu, kad attiecīgā pakalpojumu koncesija var interesēt uzņēmumu, kas atrodas citā dalībvalstī, nevis tajā, kurā šī koncesija tiek piešķirta (šajā ziņā skat. 2005. gada 21. jūlija spriedumu lietā C-231/03 *Coname*, Krājums, I-7287. lpp., 17. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Wall*, 34. punkts).

41 Kaut arī tas neprasa obligāti izsludināt konkursu, šis koncedentei iestādei saistošais pārskatāmības pienākums nozīmē garantēt adekvātu atklātību jebkuram potenciālam pretendentam, tādējādi ļaujot īstenot konkurenci attiecībā uz pakalpojumu koncesijām, kā arī piešķiršanas procedūru objektivitātes kontroli (šajā ziņā skat. 2008. gada 13. novembra spriedumu lietā C-324/07 *Coditel Brabant*, Krājums, I-8457. lpp., 25. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Wall*, 36. punkts).

42 Gan no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, gan arī no valsts tiesas uzdotā otrā jautājuma formulējuma izriet, ka situācijā, kad Nīderlandes valsts iestādes iejaucas, lai piešķirtu dažiem saimnieciskās darbības subjektiem tiesības sniegt Nīderlandē pakalpojumus azartspēļu jomā, ir runa par vienas atļaujas sistēmu.

43 Kā arī tas jau ir norādīts šī sprieduma 10. punktā, *Wok* ir balstīts uz ekskluzīvo atļauju sistēmu, saskaņā ar kuru, pirmkārt, bez administratīvās atļaujas saņemšanas ir aizliegts organizēt un piedāvāt azartspēles un, otrkārt, attiecībā uz katru no atļautajām azartspēlēm valsts iestādes piešķir tikai vienu atļauju.

44 Vienas atļaujas sistēma ir valsts iestāžu pasākums, kura mērķis ir regulēt saimnieciskas darbības veikšanu saistībā ar azartspēļu organizēšanu.

45 Lēmumā, ar kuru tiek piešķirta atļauja, ir minēti šo iestāžu izvirzītie nosacījumi, kas galvenokārt ir saistīti ar atļauto sporta derību maksimālo skaitu gadā, to summām, ar neto ienākumu sadalīšanu starp bezpeļņas iestādēm un ar attiecīgā uzņēmēja paša ienākumiem, tādā veidā, ka minētais uzņēmējs var ieturēt tikai summas tādā apmērā, lai nosegtu radušās izmaksas, bet negūstot no minētajām darbībām ienākumus. Šis uzņēmējs turklāt ir tiesīgs katru gadu veidot uzkrājumus apmērā, kas nepārsniedz 2,5 % no iepriekšējā kalendārajā gadā gūtajiem ienākumiem, lai nodrošinātu savas darbības turpināšanu.

46 Fakts, ka vienas atļaujas piešķiršana nav pielīdzināma pakalpojumu koncesiju līgumam, pats par sevi neliecina par to, ka, piešķirot tādu administratīvo atļauju kā pamata lietā, tiku pārkāptas EKL 49. panta prasības, it īpaši vienlīdzīgas attieksmes princips un pārskatāmības pienākums.

47 Kā ģenerāladvokāts to norādījis savu secinājumu 154. un 155. punktā, pārskatāmības pienākums ir uzskatāms arī par obligātu priekšnoteikumu dalībvalsts tiesībām, piešķirot uzņēmējam ekskluzīvās tiesības veikt kādu saimniecisko darbību, lai kāds arī nebūtu veids, kādā izvēlas attiecīgo uzņēmēju. Šāds pienākums ir piemērojams arī viena uzņēmēja ekskluzīvās atļaujas sistēmas ietvaros, ko dalībvalsts iestādes piešķīrušas, īstenojot savas administratīvās pilnvaras, jo šādas atļaujas sekas attiecībā uz uzņēmumiem, kas dibināti citās dalībvalstīs un kuri varētu būt potenciāli ieinteresēti šīs darbības veikšanā, ir tādas pašas, kā tās, kas izriet no pakalpojumu koncesijas līguma.

48 Kā tas arī izriet no atbildes uz pirmo jautājumu, dalībvalstīm ir pietiekama rīcības brīvība, lai noteiktu nepieciešamo aizsardzības līmeni azartspēļu jomā un līdz ar to tās var brīvi izvēlēties tādu atļaujas sistēmu par labu tikai vienam uzņēmējam, kāda ir arī pamata lietā.

49 Tomēr ar šādu sistēmu nedrīkst leģitimizēt valsts iestāžu diskrecionāru rīcību, kas var atņemt lietderīgo iedarbību Savienības tiesību noteikumiem, it īpaši tiem, kas attiecas uz vienu no pamatbrīvībām, proti, pakalpojumu sniegšanu.

50 Būtībā, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai iepriekšējas administratīvās atļaujas režīms būtu pamatots, kaut arī ar to tiek izdarīta atkāpe no pamatbrīvības, tam jābalstās uz nediskriminējošiem un iepriekš zināmiem objektīviem kritērijiem, lai nodrošinātu, ka valsts iestāžu rīcības brīvības izmantošana tiek ierobežota tādā veidā, lai tā netiktu izmantota patvaļīgi (2008. gada 17. jūlija spriedums lietā C-389/05 Komisija/Francija, Krājums, I-5397. lpp., 94. punkts, un 2009. gada 10. marta spriedums lietā C-169/07 *Hartlauer*, Krājums, I-1721. lpp., 64. punkts). Turklāt jebkurai personai, uz kuru attiecas ierobežojošs pasākums, kurš balstīts uz šādu aizliegumu, jābūt iespējai celt prasību tiesā (šajā ziņā skat. 2001. gada 20. februāra spriedumu lietā C-205/99 *Analir* u.c., *Recueil*, I-1271. lpp., 38. punkts).

51 Vienlīdzīgas attieksmes principa un no tā izrietošā pārskatāmības pienākuma ievērošana noteikti nozīmē, ka objektīvie kritēriji, kas ļauj ierobežot dalībvalstu kompetento valsts iestāžu rīcības brīvību, ir atbilstoši jāizsludina.

52 Runājot par saskaņā ar *Wok* piešķirto ekskluzīvo atļauju pagarināšanas procedūru, Nīderlandes valdība savos rakstiskajos apsvērumos ir precizējusi, ka atļaujas vienmēr tiek piešķirtas uz laiku, visbiežāk uz pieciem gadiem. Šāda pieeja ir saskaņā ar nepārtrauktības mērķi, nosakot konkrētus datumus, uz kuriem atsaucoties var nolemt, vai ir attaisnojama atļaujas piešķiršanas nosacījumu maiņa.

53 Ir skaidrs, ka Ministrs ar 2004. gada 10. decembra un 2005. gada 21. jūnija lēmumiem *De Lotto* piešķirto atļauju ir atjaunojis uz pieciem gadiem un *SGR* atļauju uz trīs gadiem, neizmantojot konkursa procedūru.

54 Šajā ziņā nav atšķirības starp to, vai vienīgās atļaujas ierobežojošās sekas ir radušās tādēļ, ka šī atļauja ir piešķirta neievērojot šī sprieduma 50. punktā minētās prasības, vai arī tādēļ, ka šī atļauja ir atjaunota šādos pašos apstākļos.

55 Tāda atļauju atjaunošanas procedūra kā pamata lietā, kas neatbilst minētajiem nosacījumiem, rada šķērsli citiem uzņēmējiem paust savu interesi veikt attiecīgās darbības un šī apstākļa dēļ minētie uzņēmēji tiek traucēti izmantot tiesības, kas tiem ir paredzētas Savienības tiesībās, it īpaši EKL 49. pantā paredzēto pakalpojumu sniegšanas brīvību.

56 Nīderlandes valdība uzsver, ka iesniedzējtiesa ir konstatējusi, ka ierobežojumi, kas izriet no tādas atļauju sistēmas, atbilstoši kurai atļauja tiek piešķirta tikai vienam uzņēmējam, ir attaisnojami ar primāriem vispārējo interešu apsvērumiem un ka tie ir atbilstoši un samērīgi.

57 Jānorāda, ka iesniedzējtiesas apsvērumi, uz kuriem atsaucas Nīderlandes valdība, pārsvarā attiecas uz ekskluzīvo atļauju sistēmu, kas paredzēta *Wok*, nevis tieši uz atļaujas, kas piešķirta uzņēmējam, kuram ir ekskluzīvās tiesības organizēt un piedāvāt azartspēles, atjaunošanas procedūru.

58 Kā ģenerāladvokāts ir norādījis savu secinājumu 161. punktā, ir jānošķir sekas, ko rada konkurence azartspēļu tirgū, kuras nelabvēlīgais raksturs var attaisnot saimnieciskas darbības subjektu rīcības ierobežojumu un tās sekas, ko izraisa konkursa izsludināšana attiecībā uz attiecīgo līgumu. Konkurences nelabvēlīgā ietekme uz tirgu, proti, konkurence starp vairākiem uzņēmējiem, kuriem atļauts piedāvāt vienas un tās pašas azartspēles, radītu situāciju, ka šie uzņēmēji sacenstos ar izdomas spēju, lai padarītu savu piedāvājumu atraktīvāku, un tādā veidā tiktu palielināti ar spēlēm saistītie izdevumi, kā arī atkarības riski. Savukārt no šādām sekām nebūtu jābaidās atļaujas piešķiršanas stadijā.

59 Jebkurā gadījumā EKL 49. pantā paredzētās pamatbrīvības ierobežojumi, kas izriet tieši no tādām atļaujas piešķiršanas un atjaunošanas procedūrām par labu vienam uzņēmējam, kā pamata lietā, ir uzskatāmi par attaisnojošiem, ja attiecīgā dalībvalsts nolemj piešķirt vai atjaunot atļauju valsts uzņēmumam, kurš ir pakļauts tiešai valsts uzraudzībai vai privātam uzņēmumam, pār kura darbībām valsts īsteno stingru uzraudzību (šajā ziņā skat. 1999. gada 21. septembra spriedumu lietā C-124/97 *Läärä* u.c., *Recueil*, I-6067. lpp., 40. un 42. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Portuguesa de Futebol Profissional* un *Bwin International*, 66. un 67. punkts).

60 Šādos gadījumos ekskluzīvo tiesību piešķiršana šādam uzņēmējam rīkot azartspēles vai šādu tiesību atjaunošana, neizmantojot konkursa procedūru, nešķiet nesamērīga, ņemot vērā *Wok* izvirzītos mērķus.

61 Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai atļauju organizēt azartspēles īpašnieki Nīderlandē atbilst šī sprieduma 59. punktā minētajiem nosacījumiem.

62 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz otro un trešo jautājumu ir jāatbild, ka EKL 49. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka vienlīdzīgas attieksmes princips un no tā izrietošais pārskatāmības pienākums ir piemērojami tādām atļauju piešķiršanas un atjaunošanas procedūrām azartspēļu jomā, saskaņā ar kurām atļauja tiek piešķirta vai atjaunota vienam uzņēmējam, ja vien minētais uzņēmējs nav valsts uzņēmums, kurš ir pakļauts valsts vai tāda privāta uzņēmuma tiešai kontrolei, pār kura darbībām valsts īsteno stingru uzraudzību.

Par tiesāšanās izdevumiem

63 Attiecībā uz pamata lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

1) EKL 49. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums kā pamata lietā, saskaņā ar kuru azartspēļu organizēšanai un piedāvāšanai ir piemērojama ekskluzīvo atļauju sistēma par labu vienam uzņēmējam un saskaņā ar kuru jebkuram citam uzņēmējam, tostarp citā dalībvalstī dibinātam uzņēmējam, ir aizliegts attiecīgajā dalībvalstī piedāvāt internetā pakalpojumus, uz kuriem attiecas šī sistēma;

2) EKL 49. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka vienlīdzīgas attieksmes princips un no tā izrietošais pārskatāmības pienākums ir piemērojami tādām atļauju piešķiršanas un atjaunošanas procedūrām azartspēļu jomā, saskaņā ar kurām atļauja tiek piešķirta vai atjaunota vienam uzņēmējam, ja vien minētais uzņēmējs nav valsts uzņēmums, kurš ir pakļauts valsts vai tāda privāta uzņēmuma tiešai kontrolei, pār kura darbībām valsts īsteno stingru uzraudzību.

[Paraksti]